

Stefan Löfven: Tal på Socialdemokraternas 40:e partikongress

Talare
Stefan Löfven
Partiledare

Datum
23 mars 2019

Plats
Örebro

- 1 Tack för det! Vad underbart det är att se er! Nu är det dessvärre andra kongressöppningen som jag missar, och den här gången beror det på att Europeiska rådet hade inte förstått att det svenska socialdemokratiska arbetarepartiet har kongress – hur tänkte de då?! Men det här är underbart och
- 5 ett stort tack till Örebro, som inte bara sett till att vi har en strålande partisekreterare, utan dessutom tar emot oss så här vänligt och värdigt som ni gör. För att låna från en strof från en lokal visa: ”Kex och skor finns inte kvar, men staden den är underbar!” Tack Örebro!
- 10 Kära vänner! Jag vill börja med ett annat citat: ”Jag levde i en nästan oavbruten, hänförd förvåning.” Den meningen läste författaren Sven Lindqvist som ung och så försökte han leva under sitt liv. ”En oavbruten, hänförd förvåning” – är inte det också den bästa beskrivningen på bildning, när bildningen är som bäst? Att du förvånad, hänförd, får del av en ny verklighet. Att du sparar det inom dig
- 15 och känner att du växer som människa.

Det är något jag märkt under hela mitt liv. Jag såg det hos mamma, när hon gick på studiecirkel i engelska. På den tiden hette det Start 1, Start 2, Start 3. Jag minns historierna om dem som var de första som fick studera och nå längre än

20 vad tidigare generationer någonsin hade kunnat drömma om – som Birgitta Granell Andersson, från ett soldattorp i Vintrosa socken några mil härifrån, vars dotter i dag är Sveriges finansminister. Jag har känt det när vi samlades på kvällarna i vår verkstadsklubb på Hägglunds i Örnsköldsvik för att lära varandra om allt från apartheidsystemets grymheter till avtalsrättens finesser. Den där

25 oavbrutna hänförelsen, som en dörr som öppnar sig. Visst är den för viktig och för vacker för att förvägras någon?

Men bildning är också makt. Vi beskriver ofta välfärdsstaten i termer av rikedom: bättre levnadsstandard, högre löner och ekonomiska skyddsnät. Och

det är nog så viktigt. Men kanske det viktigaste genombrottet var det intellektuella. Tidigare var så många dörrar stängda. Det var faktiskt så att på 1950-talet var det lika många som fick gå i gymnasiet som vi i dag faktiskt har unga som är forskarstuderande. Men samhället slog upp portarna med en
35 medveten politik i vårt parti till gymnasiet, till folkhögskolorna, till universiteten, till det livslånga lärandet.

Och det här gjorde att vanligt folk kunde få kunskapen och insikterna och inte minst självförtroendet att börja ifrågasätta, och sedan kanske till och med bli
40 förbannade på sakernas tillstånd. Organisera och påverka. Jag tror det är grunden för den sanna, breda, djupa demokratin. Därför att det är bara den som kan förstå sitt samhälle som också kan ändra just det samhället. Och det är grunden för jämlikhet som gjort att en sådan som jag – efter grundskola, gymnasium, yrkesutbildning och studiecirkel efter studiecirkel, efter
45 studiecirkel i all oändlighet – kan stå här framför er som landets statsminister.

Så kunskap är verkligen makt. Och vi socialdemokrater kommer aldrig att glömma vår uppgift, och det är att den makten ska delas av alla. Och i dag behövs arbetarrörelsens bildningsideal mer än någonsin. Klasssamhället är långt
50 ifrån borta. Demokratin är inte färdigbyggd – tvärtom. Nu utmanas den allt mer av falsk propaganda, politisk och religiös extremism och den frodas bäst ifrågasättandet saknas. Sanningen är ju att det är många människor nu som står och väger. De känner en rättmätig oro för saker som ligger utanför deras egen kontroll. Det kan vara terrorism, brottslighet, köer i sjukvården, stök i skolan,
55 akuta klimatförändringar och ett allt mer delat och segregerat samhälle.

Samtidigt står högerextremisterna där och lockar, och de har alltid de enkla svaren. Ett kan vara att medierna bara ljuger om sakernas komplexitet, eller att det knappast finns något som inte går att skylla på invandrare, eller att
60 klimatförändringarna inte ens existerar. Och de är redo att alliera sig med de delar av högern som företräder samhällets rikaste eliter och de gör det för att kunna rikta ilskan mot samhällets minoriteter, och så sliter de sönder samhället ännu mer för att själva få makten över ruinerna. De har lyckats förr. De ska aldrig få lyckas igen. Aldrig!

65 Vi har en annan lösning. Vi behöver göra det kommande decenniet till det starka samhällets renässans där vi inte lämnar utvecklingen åt marknaden eller åt ödet utan visar att vi faktiskt kan ta kontroll över det som kan verka

70 okontrollerbart, bara vi gör det tillsammans. Där kollektivets gemensamma kraft, ligger till grund för varje människas frihet. Det är vårt val: Vi erbjuder inte ett större hat. Vi erbjuder en starkare gemenskap! Det är socialdemokratisk politik.

75 Vi kunde ha valt en helt annan väg. Efter höstens valresultat kunde vi sagt: Det här blir för svårt. Vi mäter oss ur. Nu får någon annan ta över. Men då gick jag tillbaks till vår historia.

1932 pyrde det rejält i vårt land. Ungefär 30 000 människor drev som daglönare
80 runt på landsvägarna. Arbetslösheten var skyhögt. Då gick vårt parti till val på att besegra arbetslösheten. Vi krävde en statligt finansierad arbetslöshetsförsäkring och att nödhjälpsarbeten skulle bli till riktiga jobb, med riktiga löner. Vi gick framåt – men vi fick inte majoritet – och de borgerliga partierna samlades för att fälla socialdemokratin. Då slöt den dåvarande regeringen ett avtal med
85 Bondeförbundet. De hade varit motståndare till vår jobbpolitik och vi hade varit motståndare mot deras tullpolitik, som då ansågs skulle höja matpriserna för arbetarna.

Vi nådde en kompromiss. Men det innebar att Socialdemokraterna sade ja till
90 Bondeförbundets tullpolitik och vi fick stöd för att börja pressa tillbaka arbetslösheten. Vi bröt förslamningen, började lägga grunden för välfärdsstaten och visade inte minst att demokratin kunde leverera!

I höstas hade vi precis samma uppgift igen. Vi visste att alternativet till att ta
95 ansvar var en liten högerkonservativ regering, helt beroende av ett parti som är direkt sprunget ur vit makt-rörelsen. Ett annat alternativ var total förslamning, och därmed också ett erkännande att svensk demokrati och parlamentarism inte ens kunde leverera en regering. Det är inte alltid lätt att ge och ta. Det är inte alltid lätt att gå med på lösningar som inte är våra egna. Men vi höll
100 högerextremismen borta från makten. Och när man frågar mig om det är det enda viktiga att hålla dem borta är svaret att vi gör det för att vi står upp för ett annat samhälle. Vi måste stå upp för ett samhälle byggt på frihet, solidaritet, människor lika värde, och då måste man hålla högerextremismen borta. Därför är det här valet i sig ett ideologiskt ställningstagande.

105

Dessutom kan vi nu börja leverera på våra vallöften, det som vi knackade dörr för: Miljarder och därmed tusentals anställda till skolan och till sjukvården.

110 Bättre ekonomi för pensionärerna. En familjevecka för barnfamiljerna. Vi ska bygga hyresrätter. Och så vidare, och så vidare. Det är en ideologisk seger. Men det är också viktigt att vi ser den här situationen, det nya momentum som vi har, som en grund. Det är en begynnelse för att fortsätta med en ambitiös reformagenda, och när politikens realiteter kräver kompromisser är det än viktigare att visa att hjärtat sitter till vänster, att vår ideologiska kompass alltid, 115 alltid är riktad för jämlikhet, för solidaritet.

Vi ska visa att vårt samhälle kan bli så starkt att du inte behöver känna dig svag. Vi ska visa, och visar, att vår demokrati levererar!

120 Och på punkt efter punkt kommer kunskap och bildning vara avgörande igen. Vårt starka samhälle behöver anställa tusentals nya undersköterskor, sjuksköterskor, specialistsjuksköterskor, läkare för att korta köerna och stärka äldreomsorgen. Vad är det som krävs då? Jo – utbildning, kunskap, och att den utbildningen också lönar sig och leder till yrken med både hög status och goda 125 villkor. Vårt starka samhälle ska gå in med full kraft för att se till att alla kan integreras i samhällsbygget. Vad krävs då? Fler yrkesutbildningar, en bättre svenskundervisning, höga och jämlika krav och lika stora möjligheter!

Vårt starka samhälle ska rekrytera minst 10 000 människor till Polisen till 2024. 130 Vi ska bekämpa terrorismen och vi ska besegra den organiserade brottsligheten. Vad krävs då? Delvis långa straff och bättre verktyg för poliserna i tjänst. Men likväl satsningar på polisutbildningen och polisycket, och ännu mer satsningar för mindre stök i skolorna, mer kunskap i skolorna och större jämlikhet i skolan, så att alla unga hamnar rätt i livets början och inte dras in i kriminalitet.

135 Så vänner: Utbildning är sällan hela svaret men nästan alltid en avgörande del, och man kan travestera på våra gamla landskapslagar: ”Land ska med bildning byggas!”

140 Jag älskar att läsa sagor för familjens barnbarn. Det är en sagofigur om jag inte har läst så mycket om en som är en god förebild – stora bocken Bruse. Och nu sitter ni och funderar: ”Hur tänker han nu?” Jo, den stora bocken Bruse är faktiskt den förste som inte baxar över problemet på den som kommer efter. (Jag tänkte att antingen fungerar det här eller så får jag sparka talskrivaren!)

145 Men det jag vill komma till är detta: Visst är det fantastiskt att se en miljon unga

samlas över hela världen för att protestera och se till att klimatomställningen går snabbare? De är anförda av Greta Thunberg. Och det är en sak får vi aldrig missa i deras budskap: Det är inte deras ungdomsgeneration, eller nästa generation, som ska lösa det här. Det är vi. Alla generationer. Här och nu.

Då är det socialdemokratin som ideologisk kraft som kommer ha en fullständig avgörande roll i detta. Vi ska leda en rättvis klimatomställning där alla ska göra sitt utifrån sina förutsättningar och i hela landet, men där rika och välbeställda behöver göra mest.

Den här omställningen ska göras av folket, för folket och med folket, där det inte är ett ok du som enskild ska bära. Det här är en uppgift vi har tillsammans att genomföra. Den innebär inte mindre frihet, utan vi strävar alltid mer frihet. Det är en större frihet. Det är en hållbar frihet, där du kan köra bil – ja, men till nollutsläpp. Du ska kunna resa men med mindre koldioxid och mer höghastighetståg. Där du kan förbruka el – ja, men den produceras hållbart, kanske till och med av dig själv. Och vad krävs då? Kunskap och utbildning. Utbildning av alla dem som ska montera solpanelerna, se till att laddstolparna kommer på plats och till och med forska fram de nya, elektriska flygplanen, vilket nu faktiskt görs på Chalmers.

Det krävs en bred och bildad folkrörelse för att Sverige ska kunna ställa om och visa världen vad som faktiskt är möjligt. Då är det som Dag Hammarskjöld en gång skrev: ”Mät aldrig bergets höjd förrän du nått toppen. Då ska du se hur lågt det var.” Vänner – vi ska se till att nå det bergets topp tillsammans!

Och jag kommer göra allt jag kan för att också du ska axla ditt ansvar. Fler ska kunna axla sitt ansvar, så regeringens arbetar nu hårt för att samhället ska bli starkare, för att vi tillsammans ska ha ta ansvar och ha kontroll. Det är därför vi nu gör massiva investerar i skolan, i sjukvården, i klimatomställningen, i polisen och i försvaret, och så drar vi igång en bostadspolitik som dessvärre har slumrat i decennier, och vi ska investera 700 miljarder kronor i vägar och järnvägar i vårt land. Men för att den visionen ska bli verklighet måste också hundratusentals kvinnor och män i Sverige visa sig redo att engagera sig för sitt samhälle. Bli socialarbetare, solpanelmontörer, undersköterskor, underbefäl, pedagoger och poliser. Samtidigt är det precis inom de här yrkena som det ofta akut råder brist. Det är inom de yrkena som folk slits ut eller lämnar.

185

Jag har rest runt i vårt fantastiska land från dag 1 som jag blev statsminister, och jag kommer att fortsätta resa – ursäkta Ulla, men så får det nog bli – kanske till och med mer för jag behöver möta just dem som utgör det starka samhällets stöttepelare. Jag vill prata med dem om varför just de valde det här yrket, vad 190 som möjligtvis skulle tvinga bort dem från yrket och vad som får dem att stanna kvar och framför allt: Hur kan vi få fler att följa i deras fotspår?

Jag vill träffa fler unga och tala med dem om vad som skulle få dem att välja just de här yrkena och berätta från egen erfarenhet hur otroligt stimulerande det kan vara att arbeta för vår samhällsgemenskap. Det är också till delar faktiskt en fråga om plikt och rätt, eller som en av min barndoms förebilder skulle uttryckt det: ”Fråga inte vad Sverige kan göra för dig. Fråga vad du kan göra för Sverige.” 195

Det här är också ett av de områden där den facklig-politiska samverkan kommer att vara helt avgörande. Det är få som vet bättre vad löntagare behöver för att trivas och lyckas i ett yrke än löntagarnas egna organisationer. Och ju snabbare den globala ekonomin utvecklas, ju högre krav som ställs på löntagares utveckling och omställning, desto starkare måste löntagarnas röst vara. 200

Arbetarrörelsens två grenar delar en historia men vi delar också en framtid. Då som nu har vi ett svar på de utmaningar som tiden och omvärlden slungar emot oss, och svaret är: Vi klarar det för att vi möter det tillsammans. Vi gör detta tillsammans och då klarar vi det. 205

Samtidigt får vi höra från så många: ”Ni är ju naiva som talar om att lyfta och utbilda alla. Alla kan inte bli akademiker. Alla vill inte bli läkare eller ingenjörer.” Självklart är det så, och det är precis av den anledningen som vi vill bygga ett samhälle som är lika gott för kassörskan som för konsulten. Hur svårt kan det va’? 210

Alla kan bli bildade. Alla kan hitta den där oavbrutna hänförelsen, och alla har rätt att sträva efter en djupare version av sig själv. Om du förvägras det är det en personlig förlust, men om du möjliggörs det är det en vinst för oss alla. Vi kan vända på det. Till och med för den som avskyr jämlikhet – ja, det finns faktiskt sådana – eller inte bryr sig ett dugg om sammanhållning eller solidaritet, så är det fortfarande det enda ekonomiskt rätta. Under det senaste ett och ett halvt åren har jag och Sydafrikas president Cyril Ramaphosa fått lett en global kommission för FN-organet ILO om utformningen av framtidens arbetsmarknad. Det finns inget tvivel om att den arbetsmarknaden kommer att 215

bli mer avancerad, automatiserad och digitaliserad. Kraven på löntagares kompetens kommer att öka varefter. Det här är bra för Sverige, för vi har aldrig någonsin kunnat konkurrera med löner i yuan, dong eller rupier utan vi har sett till att vara bäst, och det som nu blir avgörande är inte att vara billigast utan det är kunskapsnivån.

Vi ser det redan nu, i all fler svenska företag som flyttar hem sin produktion till Sverige. Vi märker det i debatten i OECD, Internationella valutafonden, Världsbanken, där är det många som plötsligt talar om hur avgörande en bred och jämlik tillgång till utbildning har blivit. Så det passar oss, men tro inte för den skull att något är vunnet en gång för alla. Alla vill nå samma position. Sedan ganska länge har faktiskt Kina utbildat lika många ingenjörer än USA, Tyskland och Japan tillsammans.

Sverige är bara tio miljoner människor. Ska vi kunna ta täten i det här måste vi mobilisera hela vårt land, precis som vi gjorde med totalförsvaret under efterkrigstiden, och med en viktig, viktig devis: Det är inte några duktiga få som ska utbildas och utvecklas – det är alla!

Och det är därför vi samlas här till kongress. Det är upp till oss att vara med och leda den här mobiliseringen. Det är därför vi har som mål att bygga ut yrkeshögskolan och högskolan med 30 000 platser under de kommande sex åren. Det, mina vänner, motsvarar två nya Örebro universitet. Det är därför vi ska upprätta lärcentrum runt om i vårt land, som gör att kartan över var i landet du kan få högre utbildning inte har några vita fläckar. Det är därför vi ska rusta inför sämre tider med ett system för korttidsarbete. När konjunkturen viker rejält och företaget får rejält svårt ska du inte per automatik få sparken utan du ska få kompetensutveckling i stället. Det är därför vi ska samla parterna och bygga en reform så att alla kan växa och växla i arbetslivet. Det ska vara lika självklart för löntagare som för arbetsgivare att alla på en arbetsplats ständigt ska kunna uppgradera sina kunskaper både för sitt nuvarande jobb och för nästa jobb.

Samhället ska göra sitt – med allt från ett studiemedelssystem som funkar också för dem som är yrkesverksamma till mer avancerad, nätbaserad utbildning som är avgiftsfri och öppen för alla. Så vänner, det är mycket av det som beskrivs i ILO-rapporten som vi nu ska göra till verklighet här i Sverige.

265 Vi ska göra det här breda lyftet av alla, på alla kunskapsnivåer, så att alla kan orka
och utvecklas under ett helt yrkesliv – från breda insatser vid folkhögskolor och
studieförbund, förbättrad svenskundervisning för invandrare, att fler arbetslösa
kan ta en så grundläggande sak som ett körkort med hjälp av lån från CSN, till
270 att förbättra för unga forskare, öka forskningsinsatserna och få fler att disputerat
och slå världen med häpnad.

Så ska det starka samhället byggas. Så ska vi både bli rikare och jämlikare. Så ska
Sverige slå sig fram i världen. Vi sänker inte vårt arbetes pris – vi höjer vår
kunskaps värde!

275

Vi vet alla var det börjar. För några veckor sedan var Magdalena Andersson och
jag ute och kampanjade. Magda hade hemmaplan, vi var i Nacka. Jag hade fått
ett brev från fyra barn i årskurs 3 på Ektorps skola i området, så vi passade på att
komma förbi och svara lite mer personligt sådär. Och det är så underbart att
280 kliva in ett sådant klassrum. Kanske sken de upp lite, för att de kände igen
någon gubbe och någon tant från tv – ursäkta Magdalena, jag menar gubbe bara
– och en kvinna från tv. Men just i lågstadiet, att se de där blickarna. Det är så
starkt och de har den där oavbrutna, hänfödda förvåningen. Kunskapshungern,
kunskapsglädjen. Och då är vår uppgift är att se till att den håller livet ut.

285

Det kan verka idealistiskt. Men glöm inte att Sverige har haft ett av världens
mest jämlika och högpresterande skolsystemen. Vi ska dit igen. Inget annat
duger.

290 Vi ska börja i en förskola med små barngrupper och stor kompetens hos
personalen. Vi ska fortsätta med en grundskola där barn med olika erfarenheter
och olika bakgrunder möts, där målet är högsta möjliga kunskap, aldrig högsta
möjliga vinst. Och när jag blickar ut över sådana klasser som den i Nacka vet jag
att några kommer att få det svårt och halka efter. Vi ska fånga upp dem med fler
295 speciallärare och bättre möjligheter till mindre undervisningsgrupper, och vi ska
sätta in stöd så att vi kan ta oss an små problem innan de har hunnit växa till
stora problem.

Jag vet också att några kommer att få det svårt och må dåligt under uppväxten.
300 Det är dessvärre en del av livet. Därför ska vi stärka elevhälsan, och inte minst
den del som handlar om psykisk ohälsa. Jag vet också att några kommer tycka
den vanliga undervisningen som alla andra håller på med är för enkel, de vill

springa före. Också det ska vi bejaka. Vi ska göra det lättare för elever att ta sig
305 an större utmaningar och dessutom kunna fördjupa sig i ordentligt i ett riktigt
skolbibliotek.

Det är bara så, bara genom att lärare har kraften, kollegorna och mandatet att se
varenda kille och tjej, vi kan nå den lugna och jämlika skola som våra barn och
310 ungdomar förtjänar och därmed de världsledande kunskapsresultat som vi
strävar efter. Bara så, bara genom att skolan är kompensatorisk och ger störst
stöd till dem som behöver mest, kan den bli den murbräcka mot klassamhället
som vi vill att skolan ska vara. Det är bara så, mina vänner, vi kan se till att göra
skolan till vårt starka samhälles största stolthet, och det ska den bli!

315

Men vänner, det här är också väldigt viktigt: Ska kunskapens makt ges till alla
krävs det mer än möjligheter. ”De första tecknen jag märkte var att jag inte
längre fick leka med mina svenska kamrater eller delta i aktiviteter utanför
skolan. Jag skulle gå direkt hem och hjälpa min mor med hushållsbestyren och
320 uppfostras till en fin flicka.” Så berättade Fadime Sahindal i riksdagen i
november 2001. Två månader senare var hon mördad.

Jag har så svårt att ta ordet ”heder” i min mun när vi talar om det förtryck, den
förföljelse, den stympning och det besinningslösa våld som riktas mot barn och
325 unga i Sverige med heder bara som en falsk och mycket usel ursäkt. Och jag kan
inte tala om allas möjligheter här i livet utan att också tala om att flickor och
pojkar fortfarande förvägras sitt eget val av utbildning, av arbete, av kärlek, sitt
eget val av liv.

330 Arbetet mot förtrycket har skärpts – i rättssystemet, i socialtjänsten, i skolorna.
Men det räcker inte. Vi har i dag ungefär 100 000 ungdomar i vårt land som
lever under detta förtryck. Därför arbetar vi just nu på att skärpa straffen
ytterligare. Vi måste få socialtjänsten att ingripa tidigare, och det finns mer vi
måste göra. Men jag tror också att det enda sättet att se varje fall är att varje del
335 av samhället vet hur det här förtrycket ser ut, letar efter det, slår larm, slår ner
mot det.

Därför vill jag att socialdemokratin ska vara den ledande kraften i Sverige i detta
arbete, och därför förväntar jag mig av er, kamrater, att ni i varje landsting, i
340 varje kommun, i varje skola, i varje del, ser det, hatar det, bekämpar det, befriar
dessa ungdomar. Socialdemokratin är skapad för att kunna frigöra från förtryck

och det här är ett av de mest avskryvda förtrycken av alla. Därför ska det stoppas!

345

Kära vänner, det här för mig tillbaka där jag började och till det här stycket:

*Säg mig, dis från Kunskapsbrunnarna,
finns det väl ting att visa mig här?*

350 *Svindel griper mig, skratt och skrämsel.
Luften har stigar som bär!*

Så skrev den tjugofyraåriga Karin Boye, och hennes svindel känns väldigt lik den här oavbrutna, hänförda förvåningen som Sven Lindqvist försökt leva efter.

355 Och när Karin Boye blickade ner i kunskapsbrunnarna såg hon nya stigar mot himlen. Det är poetiskt men det är också helt avgörande för ett lands utveckling, för finns det något farligare för ett samhälle än om dess unga slutar drömma?

Det är det jag vill säga allra mest av allt när jag träffar ungdomar, om det så är i storstädernas förorter eller våra fina små bruksorter: Dröm! Dröm stort och arbeta för att nå dit, så ska jag göra allt i min makt för att samhället ska finnas där vid din sida. Det är vår centrala uppgift. Det är därför vi samlas i dag och alla dagar. Det är därför vi bygger ett starkare samhälle – så att även de fattigaste barnen kan drömma de största drömmarna och nå dit. Vi vill att de ska känna den där svindeln inför bildningens möjligheter, inför dörrarna som öppnar sig, inför livets stora potential.

365

Vi vill att de ska drömma – inte bara om sin egen framtid utan också framtiden för hela vår samhällsgemenskap. Vi vill att de ska kunna leva, leva i en nästan oavbruten, hänförd förvåning inför vad livet kan ge – och inför vad vi kan utträtta tillsammans som människor. Tack.

370

Källa

<div>Manuskript hämtat från socialdemokraterna.se (2025-06-26)</div>

375

Taggar

Politiska tal, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/stefan-lofven-tal-pa-socialdemokraternas-40-e-partikongress>

380